# DYDAKTYKA EDUKACJI HYBRYDOWEJ

*SuperBelfrzy RP*

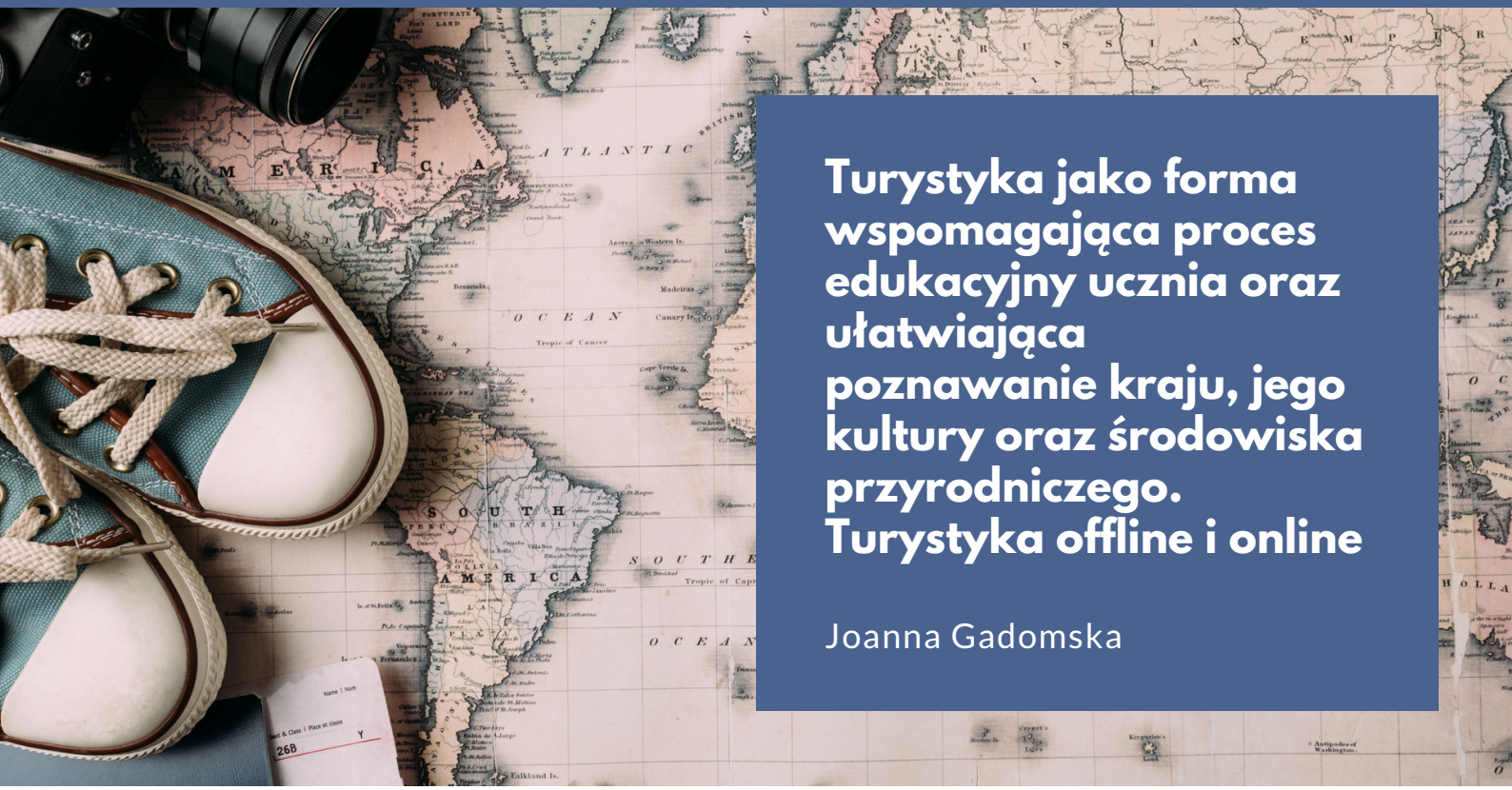

## Turystyka jako forma wspomagająca proces edukacyjny ucznia oraz ułatwiająca poznawanie kraju, jego kultury oraz środowiska przyrodniczego. Turystyka offline i online

Joanna Gadomska

## TURYSTYKA

organizowana w szkole pełni bardzo ważną rolę, ponieważ wspomaga proces edukacyjny ucznia.

Turystyka organizowana w szkole pełni bardzo ważną rolę, ponieważ wspomaga proces edukacyjny ucznia. Jest ona połączeniem teorii zdobytej w czasie lekcji z praktycznym wykorzystaniem nowej wiedzy w terenie. Jest również wielostronną i kompleksową nauką o własnym kraju, przeszłości, współczesności, za szczególnym uwzględnieniem własnych regionów, tradycji, zabytków kultury i środowiska przyrodniczego. Turystyka szkolna odgrywa poza tym ogromną rolę wychowawczą, ponieważ kształtuje pozytywne cechy charakteru, wpływa na postawy, poglądy i przekonania. Uczy przestrzegania umówionych zasad, punktualności, dbania o siebie i innych członków wycieczki oraz współdziałania w grupie rówieśniczej. Jest ona także doskonałą formą wypoczynku, wyrabiającą nawyk racjonalnego i pożytecznego spędzania wolnego czasu, dostarczającą wielu wrażeń, radości, satysfakcji, regenerującą siły do pracy w szkole, wzmacniającą zdrowie, podnoszącą sprawność fizyczną, uczącą wytrwałości.

Poza tym turystyka integruje grupę oraz uczy zasad harmonijnej współpracy w zespole. Dzięki wycieczkom młodzież doskonali również sposoby zmagania się z trudnościami, jakie mogą się pojawić się w czasie trwania wycieczki.

Zadanie nauczyciela, w odniesieniu do postaw turystycznych, polega na tym, aby poprzez środki którymi dysponuje, uplasować wartość turystyki w miarę wysoko w hierarchii wartości dziecka. Dzięki różnym formom turystyki, edukacja dzieci i młodzieży jest bogatsza i bardziej owocna.

Najbardziej popularną formą w zakresie turystyki i krajoznawstwa w szkole jest wycieczka. Zgodnie z definicją „Słownika języka polskiego" wycieczka to: krótki wyjazd, wypad, piesza wędrówka w celu wypoczynku lub zwiedzenia czegoś (np. lasu, w góry, nad morze), lub zespół uczestników biorących udział w wycieczce. Nazwą tą określamy zarówno jednogodzinne wyjście ze szkoły w jej najbliższy teren, jak i jedno- lub kilkudniowe wyjazdy do różnych zakątków kraju. Według Wincentego Okonia wycieczka szkolna to: jedna z form pracy dydaktyczno - wychowawczej szkoły, umożliwiająca uczniom bezpośrednie poznanie środowiska lokalnego, własnego regionu, kraju ojczystego bądź innych krajów, ich właściwości geograficznych, historycznych, etnicznych, kulturowych lub gospodarczych.

Aby wycieczka mogła nosić miano „szkolnej", nie wystarczy warunek zorganizowania jej przez szkołę dla uczniów, musi mieć ona wyraźny cel (nie mogą to być jednak cele ogólne precyzowane często dla potrzeb ogólnoturystycznych np. poznawczy, wychowawczy, zdrowotny, rekreacyjny, kulturowy itp.), lecz ścisły, dokładny cel - temat, który chcemy realizować z uczniami w terenie. Celem wycieczek szkolnych jest głównie realizacja zagadnień dydaktyczno - wychowawczych z programu nauczania, czyli przerobienie konkretnych tematów i haseł.

Wycieczka szkolna nie jest więc zwykłym wypadem dla przyjemności. Podręczniki pedagogiki cytują następujące stwierdzenie: „wycieczką szkolną nazywamy każde zorganizowane wyjście uczniów poza teren szkoły w celach poznawczych, wychowawczych lub zdrowotno - rekreacyjnych." Każda wycieczka jest inna, dotyczy innych zagadnień i związana jest z różnymi przedmiotami szkolnymi. Ze względu na zróżnicowany charakter wycieczek szkolnych można spotkać się z wieloma ich klasyfikacjami.

Niezależnie od rodzaju turystyki, spełnia ona trzy podstawowe funkcje: kształceniową, czyli poznawczą, wychowawczą oraz zdrowotną.

Funkcja kształceniowa turystyki szkolnej pozwala zaspokoić jedną z ważnych potrzeb człowieka - niezaspokojoną ciekawość świata. Turystyka uczy, poszerza wiedzę oraz daje wiele umiejętności praktycznych. Dzieci w wieku szkolnym odwiedzając przestrzenie historyczne miast, muzea lub inne instytucje kultury wzbogacają lekcje teoretyczne o praktyczną konfrontację ich z rzeczywistością. Wizyta w muzeum, teatrze czy bibliotece może być pasjonującą przygodą, niepozbawioną walorów edukacyjnych. Częste wizyty w różnych instytucjach pomagają dziecku w kształtowaniu umiejętności i chęci aktywnego uczestnictwa w kulturze. Wyprawy turystyczne dają możliwość przebywania w miejscach i poznawania rzeczy znanych wcześniej jedynie z książek, opowieści rodziców, czy wiadomości ze środków masowego przekazu. Turystyka uczy obserwacji, analizy i wnioskowania, należy ją więc wykorzystać w edukacji szkolnej, ponieważ to właśnie dzieci mają najbardziej chłonne umysły, mogą przyswajać dużo nowych informacji i uczyć się nowych rzeczy.

Funkcja wychowawcza turystyki jest jedną z kluczowych kwestii kształtowania osobowości dzieci i młodzieży, takich jak aktywność, życzliwość, odpowiedzialność, przyjaźń czy odwaga.

Dzięki turystyce młody człowiek wchodzi w bezpośredni kontakt z przyrodą i kulturą poznawanych terenów. Turystyka kształtuje emocje i uczucia, dostarcza niezapomnianych przeżyć, uwrażliwia na piękno, uczy tolerancji, szacunku, miłości. Różne formy turystyki szkolnej stwarzają wiele okazji do wzmacniania i rozwoju wśród dzieci i młodzieży takich cech jak: ciekawość, wrażliwość, radość z przygody i zabawy, otwartość, chęć eksperymentowania, fantazja, humor a także rozwijanie indywidualnych zainteresowań. Turystyka stwarza wiele okazji do sprawdzenia się, pokonania trudności, uczy adaptacji do nowych warunków i okoliczności. Jest to bardzo ważne wobec dynamiki przemian jakie dokonują się współcześnie. Uczy poświęcenia i wytrwałości w dążeniu do celu, realizowania swych zamiarów z uporem lecz nie za wszelka cenę. Turystyka powinna wyrabiać u uczniów także takie cechy jak: koleżeństwo, przyjazny stosunek do bliźnich, tolerancję dla cudzych przyzwyczajeń, solidarność grupową, uznawanie woli większości oraz umiejętność wyrzeczeń, punktualność czy uprzejmość. Turystyka kształtuje również właściwe postawy moralne, m.in. konieczność ochrony środowiska przyrodniczego i społecznego. Turystyka, dzięki czynnemu uczestnictwu w kulturze, uczy umiejętności wyboru tego, co z dóbr kultury jest najcenniejsze i najbardziej wartościowe, co prowadzi do wszechstronnego rozwoju osobowości.

Należy podkreślić również wielką wychowawczą rolę nauczycieli i wychowawców.

Dysponują oni ogromną możliwością kształtowania pewnych wzorów zachowań oraz egzekwowania określonego postępowania. Aby jednak mogli skutecznie skorzystać z tych możliwości, sami muszą dawać przykład, jak powinni zachowywać się prawdziwi turyści.

Funkcja zdrowotna turystyki szkolnej jest ściśle związana z wypoczynkiem dzieci i młodzieży. Turystyka ma wszechstronne możliwości oddziaływania na zdrowie człowieka (psychiczne i fizyczne).

Należy pamiętać o tym, w jakich czasach i warunkach żyjemy. Jak odbija się to na naszej psychice (stres) i zdrowiu fizycznym (zagrożenia chorobowe).

Jeżeli przeanalizowalibyśmy sytuacje rodzinne, domowe uczniów, sytuacje w szkołach, często bardzo trudne, to doszlibyśmy do wniosku, że turystyka pozwoli nam chociaż na chwilę, dzień, tydzień uciec od rzeczywistości i znaleźć się tam, gdzie chcielibyśmy być lub żyć. Aby można było mówić o zdrowotnych funkcjach turystyki, miejsce wypoczynku musi posiadać odpowiednie walory środowiska przyrodniczego: czyste powietrze, dobry klimat, ciekawe szlaki turystyczne oraz infrastrukturę do uprawiania różnorodnych sportów.
Turystyka w szkole daje naprawdę dobre efekty. Pomaga uczyć i wychowywać, rozwija różnorodne zainteresowania, podsuwa propozycje zagospodarowania czasu wolnego, pozwala poznać i przeżyć wiele niezapomnianych chwil. Turystyka jest przykładem ciekawego i kulturalnego spędzania czasu.

Turystyka pokazuje, że wiedza to nie tylko „suche" fakty, twierdzenia i regułki, przekazywane w postaci opowiadania czy wykładu. Turystyka szkolna pokazuje piękno przyrody polskiej, uczy rozróżniać rośliny i zwierzęta oraz pokazuje warunki ich życia i zagrożenia. Wycieczki pokazują piękno naszych gór i innych zakątków Polski, które nie oddają zdjęcia w książce czy widokówki.

Turystyka tłumaczy, że historia to nie tylko wkuwanie dat, ale pasjonująca nauka o tym, co wydarzyło się dawno temu, o czym świadczą zamki, warownie, pałace, pomniki, zbroje i legendy oraz tajemnice, które nie są jeszcze ujawnione. Efekty takich wycieczek są nieporównywalnie większe niż lekcji szkolnych.

Dziecko w wieku szkolnym uczestniczące w wycieczkach, biwakach czy rajdach zna podstawowe zasady bycia i życia w grupie rówieśniczej. Potrafi dostosować się do warunków, poleceń nauczyciela. Uczy się odpowiedzialności, prawdomówności, uczciwości i punktualności.

Ceni przyjaźń, koleżeństwo i miłość. Kocha swoją małą i dużą Ojczyznę.
Wycieczki odciągają również uczniów od życia wirtualnego, siedzenia przed telefonem, tabletem czy komputerem. Wycieczki, które są offline są naprawdę cudowne, a ich zalety można wymieniać i wymieniać.

Ale…. Obecnie pojawił się COVID-19 i nagle nasze życie, do którego przyzwyczailiśmy się, zmieniło się, powstał zakaz wyjazdów i organizacji wycieczek szkolnych w placówce, w niektórych placówkach edukacja przeniosła się ze szkoły do domu i pojawiły się lekcje on-line. Czy w takiej sytuacji powinniśmy zaniechać organizacji wycieczek i innych form turystyki? Co wtedy zrobić? Czy odpuścić?
Jeżeli w szkole pojawił się zakaz organizacji wyjazdów i wycieczek lub edukacja odbywa się w formie on-line dalej można działać i kształtować te cudowne cechy i umiejętności naszych uczniów. W jaki sposób? Poprośmy uczniów o przygotowanie programów wycieczek, na które chcieliby pojechać, gdy będzie już można wyruszyć ze szkoły. Niech zaplanują konkretną trasę z miejscami przystankowymi, na zwiedzenie, posiłek i odpoczynek, niech przygotują opisy miejsc, zaplanują menu wycieczkowe, podliczą koszty, związane z wynajęciem autokaru, przewodnika, rezerwacją noclegu i wyżywienia.

W ten sposób uczniowie uczą się planowania, a do tego szukając potrzebnych informacji mają okazję poznać nowe miejsca. Funkcja zdrowotna turystyki szkolnej jest ściśle związana z wypoczynkiem dzieci i młodzieży. Turystyka ma wszechstronne możliwości oddziaływania na zdrowie człowieka (psychiczne i fizyczne).

Można wraz z uczniami, podczas zajęć przedmiotowych lub lekcji wychowawczych, oglądać filmiki, animacje czy prezentacje z różnych zakątków Polski, Europy czy świata, które dostępne są w Internecie. Po emisji można rozmawiać, dzielić się spostrzeżeniami i wrażeniami. W ramach aktywnego zwiedzania można przygotować kartę pracy do uzupełnienia przez uczniów, w trakcie oglądania filmiku.

Uczniowie mogą poznawać nowe miejsca, również podczas wspólnego czytania książek przyrodniczych i podróżniczych, dostosowanych do odpowiedniej grupy wiekowej, napisanych np. przez podróżników lokalnych.

Możemy zorganizować w szkole Szkolny Dzień Turystyki, albo nawet tydzień, podczas którego uczniowie przygotują krótkie wykłady i pogadanki o miejscach, które oni zwiedzili ze swoimi rodzinami, a które są warte polecenia do zobaczenia.

Poprośmy ich, aby przynieśli ze sobą pamiątki z tych miejsc, zdjęcia, dzięki którym będzie można poczuć się jak na odległej wycieczce.

Można również w szkole przygotować stoiska, punkty turystyczne, na których uczniowie poznają ciekawe nowe miejsca - warto, aby uczniowie dodatkowo przygotowali stroje z prezentowanego terenu, pokarmy, które tam są zjadane, muzykę, której tam się słucha, a wszystko po to, aby poczuć nowe miejsca wszystkimi posiadanymi zmysłami.

Jeżeli nie możemy wyjść poza teren szkoły, albo zajęcia odbywamy on-line, możemy również przygotować mini grę po danej miejscowości, muzeum, a nawet parku narodowym, lesie czy parku. Zadaniem nauczyciela będzie przygotowanie zestawu pytań i zadań dotyczących wycieczkowego miejsca, przyporządkowanie liczby punktów do zdobycia za pytanie czy zadanie, podanie literatury lub odnośników do stron internetowych, które powinni odwiedzić uczniowie, aby poznać dane miejsce i móc odpowiedzieć na pytania oraz zrobić wszystkie zadania.

Podczas lekcji możemy również skorzystać z nowoczesnych programów i aplikacji, dzięki którym przeniesiemy się w odległe krainy, miasta czy zabytki, aby odbyć wirtualne wycieczki.

W Internecie na stronie www.budowle.pl dostępnych jest 60 budowli z całego świata, które można odwiedzić wirtualnie, bez wychodzenia z domu.

Jest tu dostępna m.in. Sagrada Familia w Barcelonie, Wersal pod Paryżem, Akropol w Atenach, Pałac Kultury i Nauki w Warszawie czy Muzeum Watykańskie.

Do odwiedzenia wystaw i oglądania dzieł sztuki zachęca nas również Google Arts & Culture.
https://artsandculture.google.com/partner?hl=pl.

Strona www.wirtualnykraj.pl to największy portal wycieczek panoramicznych. Odwiedzając tą stronę możecie odbyć wycieczkę po ciekawych miejscach w Polsce i nie tylko.

Muzeum Narodowe w Warszawie zaprasza nauczycieli i uczniów do korzystania z nowego portalu, w którym zaprezentowano bogatą kolekcję muzealnych dzieł sztuki w wersji cyfrowej. W serwisie bezpłatnie udostępniono m.in. materiały edukacyjne, artykuły popularyzatorskie i ścieżki tematyczne. A wszystko to na stronie Strona główna | Muzeum Narodowe w Warszawie - Zbiory Cyfrowe (mnw.art.pl)
Warto odwiedzić i inne polskie muzea, które również zapraszają nas na wirtualne spacery, gdyż udostępniają dla nas swoje zbiory on-line:

Muzeum Historii Polski - https://muzhp.pl/pl/p/247/muzeum-online

Kopalnia Soli w Wieliczce - https://www.ai360.pl/panoramy/278

Muzeum Zamek Krzyżacki w Malborku - https://muzeumzamkowewmalborku.wkraj.pl/html5/index.php?id=34844#69106/333,-7

Muzeum Śląskie - https://muzeumslaskie.pl/pl/zbiory/

Muzeum Historii Żydów Polskich - https://polin.pl/pl/wystawy/wirtualne-wystawy

Muzeum Narodowe w Krakowie - https://zbiory.mnk.pl/pl/strona-glowna

Muzeum Kolejnictwa w Warszawie - https://www.ai360.pl/panoramy/680

Na wirtualną wycieczkę zaprasza nas również Centrum Nauki Kopernik w Warszawie - https://www.youtube.com/user/CentrumNaukiKopernik

Hevelianum w Gdańsku - https://hevelianum.pl/zasoby-online/

Wirtualny spacer możemy odbyć również po:

Centrum Edukacji Przyrodniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego - https://wirtualne-spacery.pl/spacer/muzeum-przyrodnicze/

Międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów - https://www.ai360.pl/panoramy/770

Międzynarodowa Stacja Kosmiczna ISS Tracker - https://isstracker.pl/iss/wirtualny-spacer

W obecnej sytuacji, postarajmy się, aby nie rezygnować z możliwości podróżowania i odbywania wycieczek. Jeżeli nie możemy zrobić tego off-line, odbywajmy je on-line.

Autor:

Joanna Gadomska - biolożka w Zespole Szkół Ekonomiczno - Usługowych im. Fryderyka Chopina w Żychlinie, autorka bloga "Biologia z Blondynką", członkini grupy SuperBelfrzy RP. W tym roku szkolnym otrzymała tytuł Edukator Roku 2020 w kategorii Ekologia. Prelegentka na ogólnopolskich konferencjach dla nauczycieli. Edukatorka z zakresu edukacji ekologicznej oraz profilaktyki zdrowia. Autorka licznych publikacji edukacyjnych, programów nauczania, innowacji pedagogicznych, scenariuszy zajęć i materiałów dydaktycznych. Pasjonatka pracy metodą projektu, autorka ogólnopolskich projektów "EKO-SZKOŁA", "Klasowa Wigilia bez plastiku", „Ręcznie robione, a nie kupione”, „Tydzień Uczniowskiej SuperMocy” oraz licznych projektów lokalnych i szkolnych. W swojej pracy stawia na relacje, aktywność i kreatywność. Stale poszukuje nowych, inspirujących rozwiązań edukacyjnych, ale nie zrywa z tradycją. Na swojej stronie pozytywnie motywuje do własnego rozwoju, aktywności i poszukiwania szczęścia, a także nawołuje do pomagania innym oraz do działania na rzecz środowiska przyrodniczego. Prywatnie, szczęśliwa mama i żona, która uwielbia małe i duże podróże ze swoja rodziną.